

Sprawozdanie z działalności Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska w 2019 roku

Cele stowarzyszenia

Celem Stowarzyszenia jest upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji oraz wspieranie działań monitorujących i edukacyjnych, w szczególności podejmowanych przez członków i członkinie Stowarzyszenia i osoby z nimi współpracujące, na rzecz zwiększenia przejrzystości i uczciwości życia publicznego, w tym:

- 1) działanie na rzecz swobodnego dostępu do informacji publicznej;
- 2) działanie na rzecz efektywnego, praworządnego, przejrzystego i otwartego na kontrolę obywatelską gospodarowania majątkiem publicznym i zarządzania politykami publicznymi;
- 3) wspieranie merytoryczne i finansowe osób i organizacji w sprawowaniu kontroli obywatelskiej;
- 4) podejmowanie działań na rzecz propagowania etyki życia publicznego i aktywności służących przeciwdziałaniu korupcji.

Dane dotyczące działalności Stowarzyszenia

Posiedzenie Walnego Zebrania Członków miało miejsce 8 i 9 czerwca 2019 roku. Było to zebranie sprawozdawczo-wyborcze, podczas którego wybrano nową Komisję Rewizyjną. Nowy skład to: Katarzyna Krześniak-Dęga, Krzysztof Kowalik i Zenon Michajłowski. Wybory do Komisji Rewizyjnej spowodowały, że nieobsadzona została Komisja Etyki. Skład Zarządu, wybranego w 2017 roku pozostał bez zmian: Szymon Osowski – Prezes oraz członkowie – Katarzyna Batko-Tołuć i Bartosz Wilk. Zarząd obradował 11-12 lutego, 19 marca i 26 listopada 2019 roku.

Walne Zebranie Członkiń i Członków wprowadziło też zmiany w statucie. Wyjaśnione zostały powinności zawieszzonego członka lub członkini (§16a), do stanu faktycznego dostosowana została nazwa statutowej funkcji dyrektorskiej (§26 ust. 1) oraz zlikwidowana została rozbieżność dotycząca wyboru Komisji Etyki, poprzez usunięcie opcji głosowania jawnego (§ 31 ust. 2).

Skrócone podsumowanie działalności w 2019 roku

W 2019 roku prowadziliśmy nasze stałe działania związane z poszerzaniem jawności – składaliśmy wnioski o informację, pisaliśmy teksty, chodziliśmy do sądu. Nieco rzadziej niż w poprzednich latach zajmowaliśmy stanowisko w sprawach publicznych i wpływaliśmy na stanowione prawo. Wprawdzie były po temu okazje, ale

wpływ obywateli na rzeczywistość tak znacząco się zmniejszył, że więcej energii poświęciliśmy na wzmacnianie obywateli, niż na nasze własne próby wpłynięcia na działania władzy. Widząc ograniczenia zasobów na dwutorowe działanie, pod koniec 2019 powiększyliśmy zespół by móc skutecznie prowadzić także działania rzecznicze.

Żeby wzmacniać obywateli promowaliśmy wiedzę o jawności i staraliśmy się docierać do nowych odbiorczyń i odbiorców, a także angażować do działania osoby spoza naszych tradycyjnych kręgów lokalnych aktywistów, aktywistek i organizacji. Wykorzystywaliśmy do tego narzędzie do analizowania danych (<https://sprawdzamyjakjest.pl/>), oparte na idei społecznościowego działania (*crowdsourcing*) i podejmowaliśmy tematy, które interesują szerokie kręgi odbiorców, np. zdrowie i czyste powietrze. Na nowo ruszyliśmy ze Szkołą Inicjatyw Strażniczych, którą ostatni raz organizowaliśmy w 2015 roku. To pięć zjazdów szkoleniowych dla osób niezaangażowanych w sprawowanie władzy, natomiast lokalnie sprawdzających jej działania. Poszerzyliśmy nasze szkolenia stacjonarne (poza Szkołą Inicjatyw Strażniczych) o radnych, urzędników i osoby, które kandydowały w wyborach.

Nasze działania w liczbach wyglądały następująco:

- **2 804 to liczba wszystkich wniosków o informację publiczną, które wystaliśmy.** To ponad połowę mniej niż w 2018 roku. Ta liczba w dużej mierze zależy od seryjnych wysyłek i oznacza, że w 2019 częściej pytaliśmy też inne podmioty niż gminy, np. szpitale i muzea, których jest mniej.
- **W liczbie wszystkich wniosków kryje się liczba 319. To liczba indywidualnych wniosków do pojedynczych instytucji wysłanych przez nas w 2019 roku.** To znacznie (47%) mniej niż w 2018 roku. Wynika z większego nacisku położonego na analizę danych i docieranie do mediów.
- **935 - tyle spraw wpłynęło do naszej bezpłatnej poradni prawnej.** To o 32% więcej niż w 2018 roku. Co najmniej drugie tyle to nieliczone przez żaden system porady ustne, telefonicznie, w mediach społecznościowych.
- **187 - to liczba posiedzeń sądów w sprawach, w które byliśmy zaangażowani.** To 18% więcej niż w 2018 roku.
- **150 to liczba tekstów, które ukazały się na naszych stronach internetowych.** To podobna liczba jak w 2018 roku. Wtedy napisaliśmy 146 tekstów. Najbardziej czytane teksty miały około 3700 unikalnych odsłon¹, a połowa co najmniej 370. 28 artykułów osiągnęło ponad 1000 odsłon. Cieszy czas spędzony na stronie - widać, że czytelnicy - o ile przejdą z mediów społecznościowych na stronę - poświęcają czas na przeczytanie tekstu do końca lub przynajmniej jego dużej części, potrafią zawiesić się na tekście nawet na ponad 7 minut. Teksty, które średnio czytano najdłużej są starsze. Zapewne czytelnicy korzystają z nich jak z poradników - zastanawiają się, jak użyć ich do swoich celów. Spory ruch, w 2019 roku, wygenerowała także pierwsza rekrutacja do Szkoły Inicjatyw Strażniczych – prawie 1200 unikalnych odsłon.
- **250 to liczba wzmianek medialnych o naszych działaniach,** to o 66% więcej niż w 2018 roku. Docieraliśmy też do mediów branżowych (22 wzmianki) i lokalnych (54 wzmianki). 174 razy wspominały o nas media ogólnopolskie.
- **150 to liczba osób, które uczestniczyły w organizowanych przez nas szkoleniach i spotkaniach stacjonarnych na temat prawa do informacji i praw mieszkańców.** W 2018 roku byliśmy zazwyczaj gośćmi takich spotkań.

¹ *unikalne odsłony* - obejmują wszystkie odsłony wygenerowane przez tego samego użytkownika podczas tej samej sesji (jeśli użytkownik będzie nieaktywny w witrynie przez co najmniej 30 minut, jego dalsza aktywność zostanie przypisana do nowej sesji. Użytkownicy, którzy opuszczą witrynę i powrócą do niej przed upływem 30 minut, zostaną przypisani do pierwotnej sesji). *Unikalne odsłony* odzwierciedlają liczbę sesji, podczas których dana strona została wyświetlona co najmniej raz.

- **170 to liczba „uczestnictw” organizowanych przez nas webinarów.** Wiele osób uczestniczy w kilku webinarach. W 2018 roku nie prowadziliśmy webinarów.
- **Co najmniej 1500 to liczba osób, z którymi spotkaliśmy się na festiwalach i wydarzeniach, w których braliśmy udział na czyjeś zaproszenie.** To podobna liczba, jak co roku.
- **240 to liczba osób, które włączyły się w analizowanie dokumentów** na stronie <https://sprawdzamyjakjest.pl> i w czterech kampaniach tematycznych przeanalizowały **828 dokumentów.** Mechanizm do analizy dokumentów został uruchomiony w kwietniu 2019 roku.

Ponadto, w 2019 roku, otrzymaliśmy nagrodę Sektor 3.0 za wykorzystanie technologii w działaniach organizacji oraz wygraliśmy krajowy konkurs do *World Summit Award* za naszą aplikację <https://sprawdzamyjakjest.pl> w kategorii „zaangażowanie obywatelskie”.

OPIS DZIAŁAŃ MERTORYCZNYCH

WYNIKI WYBRANYCH SPRAWY SĄDOWYCH LUB ICH KORZYSTNE SKUTKI

Jednym z ważnych kierunków naszych działań jest kształtowanie orzecznictwa związanego z jawnością. W 2019 roku odnieśliśmy kilka ważnych zwycięstw.

Wyjątkowo cieszy nas wyrok w sprawie [jawności nagrań z kamer Straży Marszałkowskiej znajdujących się przed budynkiem parlamentu](#). Dotyczy on wydarzeń z 16 grudnia 2016 roku, gdy doszło do poważnego kryzysu w Sejmie. Biuro prasowe Kancelarii Sejmu zapowiedziało ograniczenie dostępu dziennikarzy do pracy Sejmu. Jeden z opozycyjnych posłów w czasie swojego wystąpienia postawił na mównicy sejmowej kartkę z napisem Wolne Media, za co marszałek prowadzący obrady wykluczył go z obrad. Posłowie opozycji na znak protestu zablokowali mównicę, domagając się przywrócenia posła do obrad. Marszałek nie zrealizował tego postulatu, a przeniósł posiedzenie parlamentu do innej sali, gdzie posłowie głosowali nad ustawami poprzez podniesienie ręki i bez obecności mediów. Nie było jasne czy podczas posiedzenia zapewniono kworum. W tym samym czasie przed Sejmem rozpoczęły się demonstracje i interwencje policji. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, orzekającego, że nagrania z kamer przed Sejmem stanowią informację publiczną, przełamał kształtowane od lat orzecznictwo o „dokumentach wewnętrznych”, do których obywatele nie mają dostępu, choćby dotyczyły bardzo istotnych spraw publicznych. Miesiąc wcześniej, w podobnej sprawie, nagrania Straży Marszałkowskiej (a więc inne, niż nagrania z kamer rejestrujących obrady) z samych obrad, sąd uznał właśnie za „dokument techniczny”. Problem w tym, że te nagrania mogłyby stanowić dowód tego czy prawo stanowiono zgodnie z zasadami, czy też nie. Jedyną podstawą prawną do nieudostępniania takiego dokumentu jest istniejące orzecznictwo sądowe, gdyż w ustawie sformułowania „dokument wewnętrzny” czy „dokument techniczny” nie występują, a Konstytucja stanowi, że ograniczenie jawności może wystąpić w ściśle określonych przypadkach ochrony praw innych osób i podmiotów oraz porządku publicznego, bezpieczeństwa i interesu gospodarczego państwa. Wyrok, który stwierdza, że nagranie – skoro dotyczy spraw publicznych - jest informacją publiczną, stanowi korzystną zmianę. Choć nie przyniósł oczekiwanych skutków i ujawnienia nagrania. Na nagraniu z 16 grudnia zostało bowiem nadpisane inne nagranie, choć nasz wniosek został złożony w dwa dni po wydarzeniach sprzed Sejmu, a nagranie było prawdopodobnie przekazywane do akt postępowań karnych wobec osób biorących udział w protestach. W sprawie zniszczenia nagrania, o które wnioskowaliśmy, złożyliśmy zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa.

Pozytywne zmiany odnotowaliśmy też w przypadku partii politycznych. W 2019 kilka partii uznało, że jawność ich finansowania – wynikająca z art. 11 ust. 2 Konstytucji RP - jest oczywistym elementem ich działania.

Były to Nowoczesna, Partia Razem, Partia Zielonych i Sojusz Lewicy Demokratycznej. Znacząco zmieniło się także podejście Polskiego Stronnictwa Ludowego. Partie te pytaliśmy o historię rachunków bankowych i wydatków. Problemy mieliśmy z dwoma największymi partiami – Prawem i Sprawiedliwością oraz Platformą Obywatelską, a także z nowo powołaną Wiosną Roberta Biedronia. Z dwoma pierwszymi wygraliśmy już sprawy sądowe, z ostatnią sprawą wciąż jest w sądzie.

Innym ważnym zjawiskiem jest zainteresowanie społeczne, ważne pytania i zmiany wywołane przez zwycięskie sprawy związane z jawnością nagród samorządowych. Przykładem mogą stanowić sprawy z urzędów miejskich z Bytomia, Elbląga i Wrocławia. W Bytomiu, po latach sądenia się i toczącej się sprawie karnej, nowy Prezydent [udostępnił informację o nagrodach wraz z ich uzasadnieniami](#). Elbląg, który początkowo był skłonny udostępnić informacje o nagrodach dotyczące 61 osób, ostatecznie ujawnił dane na temat nagród dla [400 pracowników](#). We Wrocławiu zaś – z powodu dużych rozbieżności w kwotach - informacja o nagrodach wywołała ogromny oddźwięk medialny i [zainteresowanie związków zawodowych](#).

Sporym echem – lokalnie – odbiła się też sprawa wykupowania przez spółki miejskie łóż dla VIP-ów na Stadionie Energa Gdańsk. Oczywiście spółki za bardzo się tym nie chwalały. My [chcieliśmy taką informację otrzymać od Gdańskich Autobusów i Tramwajów](#). Sprawa trwała ponad 2 lata.

Dumni jesteśmy ze zwycięstw związanych z [ujawnieniem pytań egzaminacyjnych z poprzednich lat z prawa konstytucyjnego przez Uniwersytet Jagielloński](#) i [z architektury przez Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny](#). Sądy szeroko omawiały, czemu jawność takich pytań jest ważna.

Wygraliśmy też z Polskim Związkiem Piłki Nożnej. Zgodnie z wyrokiem sądu, związek [miał ujawnić swoje budżety z wielu lat](#). Budżety otrzymaliśmy. Cała sprawa toczyła się 8 lat.

Pośrednio uczestniczyliśmy też [w sprawie obywatela, którego miała spotkać kara za nagrywanie posiedzenia obradujących radnych](#). W sprawie złożyliśmy opinię przyjacielu sądu oraz zadbaliliśmy o jej nagłośnienie. W sierpniu 2019 roku w wiejskiej gminie Bielsk Podlaski zebrały się trzy komisje rady, żeby obradować nad rewitalizacją. Na posiedzeniu pojawił się też mieszkaniec wsi Haćki - pięknie położonej, z zabytkami archeologicznymi, ale za to z zaniedbaną infrastrukturą, starzejącej się i biednej. Nic więc dziwnego, że temat rewitalizacji – która zgodnie z internetowymi informacjami – ma dotyczyć ożywienia społeczno-ekonomicznego - mógł mu się wydawać interesujący. Jak się jednak okazało, obecni na posiedzeniu radni postawili warunki uczestnictwa mieszkańca w posiedzeniu. I kiedy wyciągnął telefon by nagrywać spotkanie, wezwali policję. Ta zaś skierowała do sądu wnioski o ukaranie mieszkańca za zakłócanie posiedzenia. A sąd nakazowy wymierzył naganę. Mieszkaniec złożył sprzeciw do wyroku nakazowego i w sądzie rejonowym wygrał sprawę. Sąd wskazał, że istnieje ustawowa możliwość uczestnictwa w posiedzeniu komisji rady gminy. Tym samym uznał, że mieszkaniec może uczestniczyć w wybranej przez siebie formie i radni nie mogą dowolnie tego prawa ograniczać. Sprawa z Bielska Podlaskiego jest karykaturalnym wyolbrzymieniem problemów współczesnej polskiej demokracji. Lokalnie obserwujemy takie sytuacje od lat. I to właśnie jest przyczyną, że niedostatecznie rozwinęliśmy w Polsce społeczeństwo obywatelskie. Ludzie boją się korzystać z praw, a ci którzy korzystają ponoszą konsekwencje. I rzadko mają sojuszników. Tymczasem władza ma czas i pieniądze. I niekontrolowaną uznaniowość. Wyrok nie jest prawomocny. W 2020 roku komendant policji złożył apelację.

MONITORINGI

Zaplanowanie systemu do analizy danych – sprawdzamyjakjest.pl.

Zebrałe przez nas masowo dane wymagają ogromnego wysiłku analitycznego. Szukając sposobu na usprawnienie analizy zbieranych przez nas danych, rozpoczęliśmy współpracę z przedsiębiorstwem społecznym Gerere Fun for Good, które specjalizuje się w grywalizacji, czyli w wykorzystywaniu elementów gier w projektach angażujących ludzi w różne przedsięwzięcia. Wspólnie stworzyliśmy serwis mający elementy gry i oparty na *crowdsourcingu*, czyli na zaangażowaniu dużej grupy osób do analizy danych. W naszym przypadku polega on na wykonywaniu małych zadań (czytaniu pojedynczych odpowiedzi), które po zsumowaniu dadzą rozwiązanie, czyli przeanalizowane wszystkie odpowiedzi z danego monitoringu. W 2019 roku, rozpoczęliśmy 5 kampanii – czyli tematów do wspólnej analizy dokumentów w danym temacie przez nas i przez użytkowników. 2 kampanie zostały ukończone w 2019 roku, to znaczy zakończyły się przygotowaniem raportu i kolejnymi działaniami.

Tematy ukończonych kampanii i nasze kolejne działania to [Funkcjonowanie ePupau w samorządach](#). Rekomendacje z analizy zostały wysłane do Najwyższej Izby Kontroli i do Ministerstwa Cyfryzacji. [Blokowanie użytkowników w mediach społecznościowych prowadzonych przez samorządy](#) Dzięki monitoringowi temat został nagłośniony. Do naszego poradnictwa zaczęły trafiać przypadki problemów. Część z nich podjęła także Helsińska Fundacja Praw Człowieka, która pracuje nad wypracowaniem orzecznictwa w tej sprawie.

W 2019 roku do analiz na www.sprawdzamyjakjest.pl włączyło się około 240 osób, które przeanalizowały w sumie prawie 828 dokumentów.

Poza tym podejmujemy tematy przekrojowe, do których do tej pory analizowaliśmy informację, samodzielnie. Największym tematem 2019 roku była [opieka psychiatryczna dzieci i młodzieży](#). To temat, którego nie odpuszczamy i w którym wciąż szukamy nowych faktów. Teraz już nie tyle „jak jest”, co raczej „czy działania rządu faktycznie przynoszą skutek”. Zaangażowała nas również tematyka [zatrudniania osób z niepełnosprawnością w instytucjach publicznych](#). Mamy nadzieję, że nasze umiejętności wzmocnią działania innych organizacji w tej dziedzinie. Zajmowaliśmy się też [czystością powietrza w uzdrowiskach](#). Po ukazaniu się raportu spotkaliśmy się w sprawie dalszych skoordynowanych działań z Client Earth.

Stale monitorowanymi tematami jest przejrzystość w [spółkach publicznych](#), [nagrody w instytucjach publicznych](#) i [przejrzystość partii politycznych](#).

PORADY PRAWNE

Prowadziliśmy też poradnictwo prawne. Połowę porad – tę udzielaną przez system on-line: porady.siecobywatelska.pl rejestrujemy. W 2019 roku było to 935 porad. Połowa to ustne porady – przez telefon, na szkoleniach, przez Facebooka (dotyczą prostych spraw), których nie rejestrujemy. Nasza specjalizacja to prawa mieszkańców, samorząd i prawo do informacji. W 2019 roku udało nam się też otagować wszystkie zgromadzone w systemie porady. Dzięki temu będziemy mogli dokonywać analiz i przygotować otwarte pytania i odpowiedzi dla mieszkańców, czego nasi klienci od lat się domagają.

Pierwsze analizy pojawiły się na stronie <https://informacjapubliczna.org/> w 2019 roku. Są to następujące tematy:

1. [Kiedy urząd może przedłużyć termin odpowiedzi na wniosek?](#)
2. [Czy wiek ma znaczenie przy realizowaniu prawa do informacji?](#)
3. [Czy zawsze można opublikować udostępnioną informację publiczną?](#)

4. [Korzystanie z ePuap przed sądami administracyjnymi](#)
5. [Dostęp do akt sprawy, a dostęp do informacji publicznej](#)
6. [Bezpłatny dostęp do informacji publicznej](#)
7. [Ile kosztuje wniesienie skargi w związku z dostępem do informacji publicznej?](#)
8. [Kto może mieć dostęp do danych o osobach wnioskujących?](#)
9. [Czy kancelaria prawna może zamiast instytucji odpowiedzieć na wniosek?](#)
10. [Wnoszenie skargi przez ePuap](#)

W 2019 roku 75% zgłoszonych przez klientki i klientów poradnictwa spraw dotyczyło dostępu do informacji publicznej. W pozostałych przypadkach chciano uzyskać poradę dotyczącą funduszu sołectkiego, uprawnień radnych, budżetu obywatelskiego oraz innych praw mieszkańców. W ok. 5% przypadków nie byliśmy w stanie pomóc, ponieważ pytania wychodziły poza zakres naszego poradnictwa.

Najczęstszym problemem dotyczącym dostępu do informacji, z jakim zgłaszali się klienci poradni, było uznanie przez urzędy, że wniosek dotyczy informacji przetworzonej (9% zgłaszanych do poradni spraw) oraz że żądane przez wnioskodawcę dane nie są informacją publiczną (8% spraw). Czasem zgłaszały się również osoby, które chciały się po prostu upewnić, czy przygotowany przez nie wniosek jest poprawny i nie napotkają powyższych problemów (6% spraw).

Naszycy klientowie i klientki najbardziej interesowały tematy związane z funkcjonowaniem instytucji publicznych (20% spraw) np. rejestry umów, korzystanie z samochodów służbowych czy przebywanie pracowników na urloпах oraz wydatkowaniem środków publicznych (16% spraw) np. przyznawanie nagród, skany faktur czy koszty organizacji pikników i koncertów. Pojawiają się też innego rodzaju pytania np. o protokoły z posiedzeń rad pedagogicznych czy zakup auta ratowniczo-gaśniczego dla OSP.

Prosząc o poradę prawną, pisały do nas zarówno osoby indywidualne, grupy nieformalne, dziennikarze, radni, jak i urzędnicy.

Najchętniej kontrolowanymi przez klientów naszego poradnictwa instytucjami publicznymi były urzędy gmin, miast i powiatów (prawie połowa zgłoszonych do poradni w 2019 roku spraw).

Zdecydowanie rzadziej pytano szkoły, ministerstwa, uczelnie czy policję.

W naszym zespole prawnym udzielającym porad pracowało 11 osób, ale niektóre z nich tylko kilka godzin w miesiącu. Na poradnictwo poświęcamy wszyscy w sumie 1,75 etatu. Wliczamy w to następujące działania – odpowiadanie na wpływające pytania, przygotowywaniu projektów pism, przystępowaniu do postępowań, składaniu opinii przyjacielu sądu, wysyłaniu wystąpień do różnych instytucji, w tym do Rzecznika Praw Obywatelskich, pomaganiu przy wnoszeniu skarg kasacyjnych. Ponadto piszemy artykuły związane ze sprawami z poradni, o ile klient/klientka wyrazi zgodę.

WPLYWANIE NA KSZTAŁT PRAWA, PODEJMOWANE DECYZJE I PRAKTYKĘ POSTĘPOWANIA (RZECZNICTWO)

W 2019 roku podejmowaliśmy stosunkowo mało działań mających wpłynąć na decyzje rządzących. Wspólnie z innymi organizacjami apelowaliśmy o [niepowoływanie Pana Balázsa Hidvéghi na zastępcę w Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych \(LIBE\) w Parlamencie Europejskim](#). Apel adresowany był do członków Komisji LIBE.

Podpisaliśmy także list do przewodniczącego Komisji Europejskiej o niezwłoczne [skierowanie skargi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie systemu sądownictwa dyscyplinarnego w Polsce oraz ustanowienia zabezpieczenia na czas trwania procesu](#).

W 2019 roku koalicja rządząca wprowadzała też zmiany, które miały zwiększać jawność. W naszych wystąpieniach publicznych wskazywaliśmy, że pierwsza z nich – o jawności wynagrodzeń w Narodowym Banku Polskim jest zbędnym powielaniem prawa. Wynagrodzenia były jawne z mocy Konstytucji RP i ustawy o dostępie do informacji publicznej. Rozpoczęliśmy w tej sprawie postępowania sądowe. Druga zmiana dotyczyła jawności majątków rodzin polityków. Partia rządząca wprowadziła rozwiązania niemożliwe do wykonania, ale efektywne. Termin wprowadzenia zmian zbiegł się z wyborami parlamentarnymi w Polsce. Po wyborach Prezydent skierował ustawę do Trybunału Konstytucyjnego. Rozpoczęliśmy badanie skąd wzięły się zaproponowane przepisy. Z kolei w sprawie trzeciej ustawy – o lotach najważniejszych osób w państwie – złożyliśmy [opinię w procesie legislacyjnym](#), a jako kolejny krok podjęliśmy badanie funkcjonowania nowych przepisów.

EDUKACJA OBYWATELSKA

Jednym z naszych głównych kierunków działania jest edukowanie obywateli i obywaterek o ich prawach. Robimy to na wiele sposobów.

Najbardziej klasyczną formą są spotkania i szkolenia. W 2019 roku wróciliśmy do organizowania **Szkoły Inicjatyw Strażniczych**. To edukacja dla aktywistów i aktywistek zajmujących się jakością i przejrzystością działania lokalnych samorządów. Edukacja jest rozbudowana – to 5 zjazdów weekendowych po 3 dni. Zrealizowaliśmy jedną edycję, a kolejną rozpoczęliśmy. W sumie zrekrutowaliśmy 45 osób. Pierwszą edycję ukończyło 15 osób (na 21 zrekrutowanych), 12 osób uważamy za absolwentów którzy spełnili wszystkie warunki. Osoby uczestniczące muszą spełniać wygórowane wymogi niezależności i bezstronności.

Oprócz Szkoły zorganizowaliśmy dłuższe spotkania lokalne – otwarte dla większej liczby osób, w tym radnych i urzędników. Takie spotkania miały miejsce w Lesznie i Żywcu. Ponadto zorganizowaliśmy kilka dedykowanych spotkań dla konkretnych grup – dla młodzieży w Żywcu, dla klientek i klientów poradnictwa w Warszawie. Uczestniczyło w nich w sumie ponad 100 osób.

Często zdarza się, że edukujemy podczas spotkań organizowanych przez inne podmioty. W 2019 roku mieliśmy możliwość uczestniczyć w 13 takich spotkaniach, adresowanych do studentów, seniorów, organizacji, ruchów ulicznych, aktywnych mieszkańców na wsi i ruchów miejskich. Spotkania te miały miejsce w Białobrzegach, Lublinie, Lubartowie, Ostródzie, Ślesinie i Sieniawie Żarskiej, w Warszawie z grupą z gminy Czerwionka-Leszczyny, podczas Kongresu Ruchów Miejskich, Mazowieckiego Forum Organizacji Pozarządowych oraz na uczelniach – w Szkole Głównej Handlowej, Uniwersytecie w Białymstoku czy na Politechnice Warszawskiej, a także w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. W tych wydarzeniach wzięło udział w sumie około 250 osób.

Kolejnym działaniem skierowanym do aktywnych mieszkańców. W 2019 roku zorganizowaliśmy dwa webinaria. W związku z tym, że uczestniczy mogą częściowo się powtarzać, liczymy „uczestnictwa” w webinariach. Było ich w sumie 170.

Edukację prowadziliśmy też na festiwalach młodzieżowych Open'er Festiwal w Gdyni oraz Pol'n' Rock (d. Przystanek Woodstock) w Kostrzynie nad Odrą oraz podczas obchodów trzydziestej rocznicy 4

czerwca 1989 roku w Gdańsku. Podczas każdego z tych wydarzeń, przez kilka dni, nasze stoisko odwiedza kilkaset osób. Podczas takich spotkań dużo rozmawiamy, opowiadamy o prawie do informacji, udzielamy porad prawnych.

Inną formą edukacji są narzędzia do samodzielnego działania. W 2019 roku nasz zespół prawny zaktualizował [ścieżkę dostępu do informacji publicznej na stronie informacjapubliczna.org](#), która podpowiada, co zrobić w określonej sytuacji związanej z wnioskowaniem o informacje publiczne.

Także aplikacja <https://sprawdzamyjakjest.pl> stanowi narzędzie edukujące uczestniczki i uczestników w zakresie tego, o co można pytać władzę i jak różnie funkcjonują instytucje publiczne w Polsce. Stanowi to często motywację do dalszego działania.

DZIAŁANIA MIĘDZYNARODOWE

Nasze działania międzynarodowe miały w 2019 roku głównie charakter solidarnościowy. Jako członek Forum Społeczeństwa Obywatelskiego Unii Europejskiej i Rosji braliśmy udział w obserwacji procesów sądowych rosyjskich organizacji i upowszechnialiśmy wiedzę o sytuacji w Rosji.

Finansowanie działań

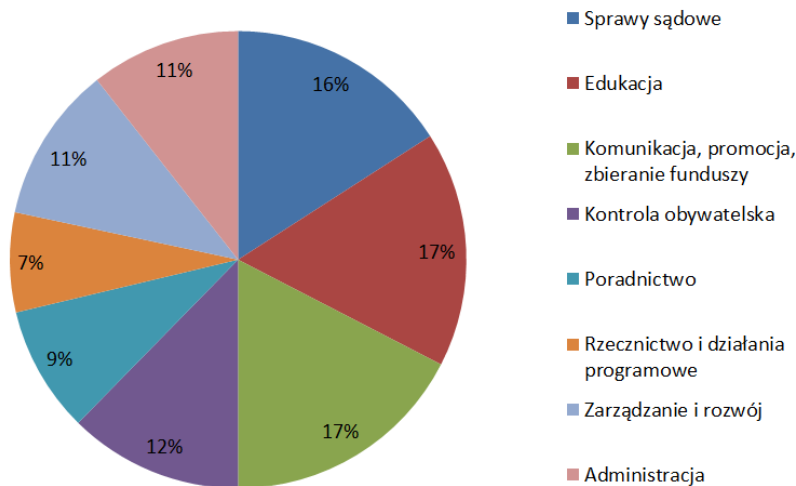
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ STATUTOWYCH (KOSZTY W 2019 ROKU)

Finansowanie przez obywateli	Finansowanie z grantów
Darowizny od osób indywidualnych, składki, środki własne – 101 995,04 zł	Fundacja im. Stefana Batorego – 239 632,69 zł
Darowizny od osób prawnych, głównie z firmy MagoVox Sp. z o.o. – 49 404,70 zł	Sigrid Rausing Trust – 175 804,11 zł
1% podatku od podatników – 563 258,36 zł	Open Society Foundations for Europe – 179 276,06 zł
Razem: 714 658,10 zł (54% kosztów)	Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, nagroda Sektor 3.0 – 10 500 zł
	Razem: 605 212,86 zł (46% kosztów)

Typ finansowania	Typ pokrywanych kosztów (szczegółowe opisy pod kolejną grafiką)
1% - 563 258,36 zł	Koszty spraw sądowych (personel, pełnomocnicy, opłaty sądowe)
42% kosztów działań statutowych	Koszty edukacji (przejazdy, wyżywienie, zakwaterowanie)
	Koszty poradnictwa (personel)
	Koszty wynagrodzenia personelu zajmującego się

	<p>komunikacją, promocją, działaniami programowymi i rzecznictwem</p> <p>Koszty administracyjne</p> <p><i>Szczegółowa lista konkretnych wydatków dostępna jest w BIP. Ścieżka: bip.siecobywatelska.pl – Majątek, zarządzanie, polityka organizacji – Przychody z 1% od podatników i podatniczek dla organizacji pożytku publicznego</i></p>
<p>Darowizny, składki, środki własne - 101 995,04 zł</p> <p>8% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty spraw sądowych (pełnomocnicy, opłaty pocztowe)</p> <p>Koszty wynagrodzenia personelu zarządzającego i programowego</p> <p>Koszty zbierania pieniędzy (provizje bankowe od darowizn)</p> <p>Koszty administracyjne</p> <p><i>Szczegółowa lista konkretnych wydatków dostępna jest w BIP. Ścieżka: bip.siecobywatelska.pl – Majątek, zarządzanie, polityka organizacji – Wykorzystanie darowizn</i></p>
<p>Darowizny od osób prawnych, w tym MogoVox - 49 404,70 zł</p> <p>4% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty wynagrodzenia personelu zajmującego się komunikacją, promocją, i działaniami programowymi.</p>
<p>Fundacja im. Stefana Batorego - 239 632,69 zł</p> <p>18% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty edukacji - Szkoły Inicjatyw Strażniczych (przejazdy, wyżywienie, zakwaterowanie, ekspertyki i eksperci)</p> <p>Koszty personelu zarządzającego</p> <p>Koszty personelu programowego</p> <p>Kształcenie personelu</p>
<p>Sigrid Rausing Trust - 175 804,11 zł</p> <p>13% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty personelu zarządzającego, komunikacyjnego i programowego</p> <p>Kształcenie personelu</p> <p>Koszty zarządzania (Wale Zebranie Członków i Członków, spotkania Zarządu, koszty obsługi zatrudnienia – szkolenia BHP i badania lekarskie)</p> <p>Koszty promocji (gadżety, ulotki, ogłoszenia)</p> <p>Koszty administracyjne</p>
<p>Open Society Foundations for Europe – 179 276,06 zł</p> <p>14% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty wdrażania sprawdzamyjakjest.pl</p> <p>Koszty personelu zajmującego się komunikacją, promocją, zarządzaniem i działaniami programowymi.</p>
<p>Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, nagroda Sektor 3.0 – 10 500 zł</p> <p>1% kosztów działań statutowych</p>	<p>Koszty wdrażania sprawdzamyjakjest.pl</p>
<p>Razem koszty realizacji działań statutowych</p>	<p>1 319 870,96 zł</p>

JAKIE SĄ PROPORCJE KOSZTÓW STATUTOWYCH?

Koszty spraw sądowych (16% budżetu) to wynagrodzenia prawników należących do stałego zespołu prawnego, koszty opłat i zwrotów sądowych, a także koszty zewnętrznych pełnomocników.

Edukacja (17% budżetu) to koszty ekspertek i ekspertów, przejazdów, wyżywienia, zakwaterowania, sal szkoleniowych, materiałów szkoleniowych i opłat za platformę do webinarów.

Komunikacja, promocja, zbieranie funduszy (17% budżetu) to wynagrodzenia personelu prowadzącego media społecznościowe, stronę internetową, przygotowującego newslettery, redagującego teksty i przygotowujące całą komunikację w organizacji. Ponadto koszty ogłoszeń i internetowej promocji, ulotek, gadżetów, badań, tłumaczeń.

Kontrola obywatelska (12% budżetu) to koszty rozwoju serwisu sprawdzamyjakjest.pl oraz przejazdów związanych ze sprawowaniem kontroli obywatelskiej na miejscu (np. w gminach)

Koszty poradnictwa (9% budżetu) to wynagrodzenia prawniczek i prawników oraz zakupu literatury czy dostępu do bazy aktów prawnych on-line.

Rzecznictwo i działania programowe (7% budżetu) to głównie koszty personelu oraz przejazdów związanych z udziałem w posiedzeniach parlamentarnych.

Zarządzanie i rozwój (11% budżetu) to koszty personelu zarządzającego, koszty związane z rozwojem organizacji i personelu, np. dostęp do mediów i szkolenia, koszty Walnego Zebrania Członkiń i Członków, spotkań Zarządu, stałych przejazdów, obsługi zatrudnienia – szkolenia BHP i badania lekarskie.

Administracja (11%) to utrzymania infrastruktury IT, księgowość, najmu biura i co-workingu, koszty drukowania i kopiowania, telefonów, ochrony, materiały biurowe i drobne wyposażenie.

Nie bez powodu w większość opisanych typów działań pojawiają się koszty personelu. Bez zespołu pracownic i pracowników nie moglibyśmy poświęcić się kontaktom z sądami, poradnictwu, wnioskowaniu o informację i analizowaniu otrzymywanych odpowiedzi, pisaniu tekstów, dyskutowaniu w mediach społecznościowych i edukowaniu obywateli. W 2019 roku koszty personelu stanowiły 61% wszystkich kosztów działania stowarzyszenia. Nasze wynagrodzenia i zakresy obowiązków są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej - *Ścieżka: bip.siecobywatelska.pl – Majątek, zarządzanie, polityka organizacji – Jawne wynagrodzenia*